

WILLIAM LANDAY

**DE VERDEDIGING
VAN JACOB**

the house of books

Oorspronkelijke titel

Defending Jacob

Uitgave

Copyright © 2012 William Landay

Copyright voor het Nederlandse taalgebied © 2012 by The House of Books,
Vianen/Antwerpen

Vertaling

Theo Horsten

Omslagontwerp

Wil Immink Design

Omslagfoto

Hollandse Hoogte/Glasshouse Images

Foto auteur

Darlena DaVita

Opmaak binnenwerk

ZetSpiegel, Best

ISBN 978 90 443 3501 9

D/2012/8899/54

NUR 332

www.williamlanday.com

www.thehouseofbooks.com

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotocopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Deel 1

‘Laten we nuchter blijven voor wat betreft onze verwachtingen van het strafrecht. ... [want] we hoeven ons alleen maar voor te stellen dat we, door een of ander listigheidje met tijdreizen, onze vroegste hominide voorvader tegenkomen, Adam, een protomens, die zo’n drie miljoen jaar geleden, klein van statuur, weelderig behaard en nog maar net tweebenig, op de savanne naar voedsel zoekt. Dan kunnen we het er toch over eens zijn dat we voor dit schrandere kleine wezen net zoveel wetten kunnen afkondigen als we willen, maar dat het desondanks onverstandig zou zijn om hem te aaien.’

Reynard Thompson, *A General Theory of Human Violence* (1921)

1

De onderzoeksjury

MR. LOGIUDICE: Noemt u uw naam, alstublieft.

GETUIGE: Andrew Barber.

MR. LOGIUDICE: Wat is uw beroep, meneer Barber?

GETUIGE: Ik ben tweeëntwintig jaar plaatsvervangend officier van justitie in dit district geweest.

MR. LOGIUDICE: 'Gewees't'. Wat voor werk doet u nu dan?

GETUIGE: U zou kunnen zeggen dat ik werkloos ben.

In april 2008 dagvaardde Neal Logiudice me dan toch eindelijk om voor de onderzoeksjury te verschijnen. Maar toen was het inmiddels te laat. In elk geval te laat voor zijn zaak, maar ook te laat voor Logiudice zelf. Zijn reputatie was toen al onherstelbaar beschadigd en daarmee zijn carrière. Een openbaar aanklager kan nog wel een poosje voortstropelen met een beschadigde reputatie, maar zijn collega's zullen hem als hongerige wolven in de gaten houden en uiteindelijk zal hij verstoten worden, in het belang van de roedel. Dat heb ik al zo vaak zien gebeuren: een plaatsvervangend officier van justitie is vandaag onvervangbaar en morgen vergeten.

Ik heb altijd een zwak gehad voor Neal Logiudice (uitgesproken als *Le-dzjójé-dis*). Hij was twaalf jaar geleden aangesteld op het kantoor van de hoofdofficier van justitie, zo van de universiteit. Hij was toen negenentwintig jaar oud, klein en kalend en met een beginnend buikje. Hij had vooruitstekende tanden waardoor hij moeite had om zijn mond dicht te houden, als een koffer die te vol zit, met als ge-

volg dat zijn gezicht vanwege zijn samengeknepen lippen altijd een knorrige uitdrukking had. Vroeger waarschuwde ik hem dat hij zo'n gezicht niet tegenover een jury moest trekken – niemand vindt het leuk om een standje te krijgen – maar hij deed het onwillekeurig. Dan stond hij hoofdschuddend voor de jurytribune, zijn lippen getuit als een priester of een schooljuffrouw, met als gevolg dat ieder jurylid op voorhand de neiging kreeg tegen hem te stemmen. Op kantoor was Logiudice een beetje een gladjanus en een slijmerd. Hij werd veel geplaagd. Niet alleen door de andere officieren van justitie, maar door iedereen, zelfs door mensen die alleen maar zijdelings met het kantoor te maken hadden, politiemensen, griffiers, secretaresses, mensen die gewoonlijk niet zo openlijk blijk gaven van hun minachting voor een aanklager. Ze noemden hem Milhouse, naar een sullig figuur uit *The Simpsons* en verdraaiden zijn naam op allerlei manieren: LeFoolish, LeDoefus, Sid Vicious, JoDouchis en ga zo maar door. Maar ik mocht Logiudice wel. Hij was alleen maar naïef. Met de beste bedoelingen en zonder er ook maar één minuut minder om te slapen, maakte hij het leven van anderen kapot. Hij had het per slot van rekening alleen maar op de slechteriken voorzien. Dat is de drogreden van de openbaar aanklager – *het zijn slechteriken omdat ik ze vervolg* – en omdat Logiudice niet de eerste was die daar intrapte, vergaf ik hem zijn eigengerechtigheid. Zijn eigenaardigheden zoals die onuitspreekbare naam en zijn rare tanden – die bij zijn collega's op kosten van papa en mama met een dure beugel rechtgezet zouden zijn – en zelfs zijn openlijke ambitie waren voor mij juist redenen om hem te steunen. Ik zag iets in de man. De manier waarop hij onder al die afwijzing overeind bleef, hoe hij het allemaal telkens weer pikte, gaf hem een bepaalde vastberadenheid. Hij kwam duidelijk uit een arbeidersmilieu en was vastbesloten geweest ervoor te zorgen dat hij datgene kreeg wat veel anderen zomaar in de schoot geworpen hadden gekregen. Wat dat betrof, maar dan ook uitsluitend op dát punt, was hij volgens mij net als ik.

Nu, twaalf jaar nadat hij voor het eerst voet in het kantoor had gezet en ondanks al zijn eigenaardigheden, had hij het gemaakt, of toch bijna gemaakt. Neal Logiudice was plaatsvervangend hoofdofficier, de tweede man op het bureau van het Openbaar Ministerie van Middlesex County, de rechterhand van de hoofdofficier van justitie en hoofdaanklager bij de rechtbank. Die baan had hij van mij overgenomen – dat jonge ventje dat ooit tegen me zei: 'Andy, jij

bent precies wat ik op een dag wil zijn.' Ik had het moeten zien aankomen.

De juryleden die deze morgen bijeen waren gekomen in de zaal waar de onderzoeksjury zitting hield, waren in een gemelijke, bedrukte stemming. Daar zaten ze dan: een stuk of dertig mannen en vrouwen die niet slim genoeg waren geweest om onder hun juryplicht uit te komen, allemaal bij elkaar op van die collegestoelen met een peervormig lessenaartje als armsteun. Ze kenden het klappen van de zweep inmiddels. De zittingen van onderzoeksjury's kunnen maanden duren en dus hebben de juryleden vrij snel door hoe het werkt: beschuldig iemand, wijs hem met de vinger aan en zeg dat hij het gedaan heeft.

Een zitting van een onderzoeksjury is geen terechtzitting. Er is geen rechter in de zaal en ook geen advocaat voor de verdediging. De openbaar aanklager heeft de leiding. Het is een onderzoek, maar ook een proeve van de bevoegdheid van de aanklager omdat de onderzoeksjury beslist of de aanklager voldoende bewijsmateriaal heeft om een verdachte voor de rechter te brengen. Als er genoeg bewijs is, geeft de onderzoeksjury de aanklager toestemming tot het opstellen van een tenlastelegging en kan hij tot vervolging overgaan. Dat wordt een 'true bill' genoemd. Is de onderzoeksjury van mening dat er niet voldoende bewijzen zijn, dan geven ze een 'no bill' af en is de zaak afgelopen voordat hij begonnen is. In de praktijk zijn no bill's zeldzaam. De meeste onderzoeksjury's besluiten tot een aanklacht. Waarom ook niet? Zij zien maar één kant van de zaak.

Maar ik vermoed dat de juryleden in dit geval wisten dat Logiudice helemaal geen zaak had. Toen niet meer. De waarheid zou niet worden gevonden, niet met bewijsmateriaal dat zo oud en besmeurd was, niet na alles wat er was gebeurd. Het was intussen al meer dan een jaar geleden – meer dan twaalf maanden sinds het lijk van een veertienjarige jongen in het bos was gevonden met drie steekwonden in zijn borst, keurig op een rij, alsof hij aan een drietand was gespietst. Maar het was niet eens zozeer de tijd. Het was al het andere. Het was te laat en dat wist de onderzoeksjury.

Ik wist het ook.

Maar Logiudice liet zich niet uit het veld slaan. Hij tuitte zijn lippen op die vreemde manier. Hij keek naar zijn aantekeningen op het gele schrijfblok en overwoog zijn volgende vraag. Hij deed precies wat ik hem had geleerd. De stem in zijn hoofd was de mijne: het

maakt niet uit hoe zwak je zaak is. Hou vast aan het systeem. Speel het spel op dezelfde manier als het de afgelopen vijfhonderd jaar of zo is gespeeld, gebruik dezelfde smerige tactiek die het kruisverhoor altijd heeft gekenmerkt – lokken, in de val laten lopen, verneuken.

Hij zei: ‘Herinnert u zich nog wanneer u voor het eerst van de moord op de jongen van Rifkin hoorde?’

‘Ja.’

‘Beschrijft u dat eens.’

‘Ik werd gebeld, naar ik meen als eerste door CPAC – dat is de staatspolitie. Direct daarna kreeg ik nog twee telefoontjes, het ene van de politie van Newton, het andere van de officier van justitie die piketdienst had. Misschien net andersom, maar het komt erop neer dat de telefoon direct roodgloeiend stond.’

‘Wanneer was dat?’

‘Donderdag 12 april 2007, rond negen uur ’s ochtends, direct nadat het lichaam was gevonden.’

‘Waarom werd u gebeld?’

‘Ik was de plaatsvervangend hoofdofficier. Ik werd van elke moord in het district op de hoogte gesteld. Dat was de standaardprocedure.’

‘Maar u hield niet elke zaak zelf, is het wel? U onderzocht en vervolgde elke moordzaak toch niet persoonlijk?’

‘Nee, natuurlijk niet. Daar had ik geen tijd voor. Ik hield maar heel weinig moordzaken zelf. De meeste gaf ik door aan andere officieren van justitie.’

‘Maar deze hield u.’

‘Ja.’

‘Besloot u onmiddellijk om deze zaak zelf te houden, of besloot u dat pas later?’

‘Dat besloot ik vrijwel onmiddellijk.’

‘Waarom? Waarom wilde u juist deze zaak zelf doen?’

‘Ik had een afspraak met de hoofdofficier, Lynn Canavan: bepaalde zaken zou ik zelf vervolgen.’

‘Wat voor zaken?’

‘Zaken met een hoge prioriteit.’

‘Waarom u?’

‘Ik was op kantoor de aanklager met de hoogste anciënniteit. Ze wilde ervan verzekerd kunnen zijn dat belangrijke zaken op de juiste manier behandeld werden.’

‘Wie maakte uit of het een zaak van groot belang was?’

‘Ik, in eerste instantie. In overleg met de hoofdofficier, uiteraard, maar vooral in het begin willen de ontwikkelingen nog wel eens snel gaan. Meestal is er geen tijd voor overleg.’

‘Dus ú kwam tot de conclusie dat de Rifkin-moord een zaak van hoge prioriteit was?’

‘Natuurlijk.’

‘Waarom?’

‘Omdat het een moord op een kind betrof. Ik denk dat we ook een vermoeden hadden dat het nogal wat stof zou doen opwaaien en veel media-aandacht zou krijgen. Zo’n soort zaak was het. Het gebeurde in een welgestelde stad, met een welgesteld slachtoffer. We hadden al eerder een aantal van dergelijke zaken gehad. Aanvankelijk wisten we ook niet precies wat het was. In bepaalde opzichten leek het op een geval zoals daar op die school in Columbine. Eigenlijk hadden we geen idee wat het was, maar het rook naar een grote zaak. Als later zou zijn gebleken dat het minder om het lijf had, zou ik de zaak alsnog aan iemand anders hebben gegeven, maar in die eerste uren moest ik er zeker van zijn dat alles correct werd gedaan.’

‘Vertelde u de hoofdofficier dat u tegenstrijdige belangen had?’

‘Nee.’

‘Waarom niet?’

‘Omdat daar geen sprake van was.’

‘Was uw zoon Jacob geen klasgenoot van de dode jongen?’

‘Ja, maar ik kende het slachtoffer niet. Voor zover ik wist kende Jacob hem ook niet. Ik had de naam van de dode jongen zelfs nog nooit gehoord.’

‘U kende de jongen niet. Goed. Maar u wist dat hij en uw zoon in dezelfde klas zaten op dezelfde school in dezelfde stad?’

‘Ja.’

‘En toch dacht u niet dat er sprake kon zijn van tegengestelde belangen? U dacht niet dat uw objectiviteit mogelijk in twijfel zou worden getrokken?’

‘Nee. Natuurlijk niet.’

‘Zelfs achteraf gezien niet? Daar blijft u bij – zelfs achteraf gezien hebt u nog altijd niet het gevoel dat de omstandigheden zelfs maar de schijn van een conflict zouden kunnen hebben?’

‘Nee, er was niets ongepast aan. Er was niets dat zelfs maar onbruikbaar genoemd zou kunnen worden. Het feit dat ik in de plaats woonde waar de moord was gepleegd? Dat was alleen maar

góéd. In kleinere districten woont de aanklager vaak in de gemeenschap waar het misdrijf werd gepleegd en vaak kent hij de mensen die erbij betrokken zijn. Nou en? Dat hij de moordenaar dan eens te meer wil pakken? Dit is geen tegenstrijdig belang. Mijn belang en dat van de moordenaar zijn altijd met elkaar in conflict. Dat is mijn werk. Dit was een vreselijk, afschuwelijk misdrijf; het was mijn taak om daar iets aan te doen en ik was dan ook vastbesloten om dat te doen.'

'Goed.' Logiudice sloeg zijn ogen neer en keek naar zijn aantekeningen. Het had geen zin om de getuige al aan het begin van zijn verklaring aan te vallen. Hij zou hier ongetwijfeld op terugkomen, later op de dag, als ik moe was. Nu hoefde hij de boel alleen maar een beetje voor te verwarmen.

'U weet dat u niet tegen uzelf hoeft te getuigen? Dat u het recht hebt om te zwijgen?'

'Natuurlijk.'

'Maar u ziet van dat recht af?'

'Dat blijkt. Ik zit hier, ik praat.'

Onderdrukt gegiechel bij de jury.

Logiudice legde zijn schrijfblok neer en leek daarmee tegelijkertijd ook zijn ondervragingsstrategie even opzij te zetten. 'Meneer Barber – Andy – mag ik je iets vragen: waarom maak je geen gebruik van dat recht? Waarom zwijg je niet?' Wat hij niet zei, was: *Dat zou ik wel hebben gedaan.*

Heel even dacht ik dat het een tactiek was, een stukje toneelspel. Maar Logiudice leek het te menen. Hij was bang dat ik iets van plan was. Hij wilde niet in de val lopen en niet voor gek komen te staan.

Ik zei: 'Ik wil niet zwijgen. Ik wil dat de waarheid boven tafel komt.'

'Ongeacht de gevolgen?'

'Ik geloof in het systeem, net als jij en iedereen hier in de zaal.'

Dat was niet helemaal waar. Ik geloof niet in het rechtssysteem, dat wil zeggen: ik geloof niet dat het bij uitstek geschikt is voor waarheidsvinding. Dat vindt geen enkele advocaat. We hebben allemaal te veel fouten gezien, te veel slechte resultaten. De uitspraak van een jury is niet meer dan een vermoeden, een gissing – over het algemeen een goedbedoelde gissing, maar je kunt feiten en fictie nu eenmaal niet van elkaar onderscheiden door er simpelweg over te stemmen. En toch geloof ik ondanks alles in de kracht van het ritueel. Ik geloof in de religieuze symbolen, de zwarte toga's, de recht-

banken met marmeren zuilen als Griekse tempels. Als we een rechtszitting houden, lezen we een mis. We bidden samen dat we het juiste doen en dat we tegen gevaren beschermd mogen worden en dat het waard is om te doen ongeacht of onze gebeden nu wel of niet worden verhoord.

Uiteraard hield Logiudice zich niet met dergelijke plechtige onzin bezig. Hij leefde in de binaire wereld van de advocaat, schuldig of onschuldig, en hij was vastbesloten om mij daar ook op vast te prikken.

‘Jij gelooft dus in het systeem, hè.’ Hij snoof. ‘Goed dan, Andy, laten we het daar dan op houden. We zullen het systeem zijn werk laten doen.’ Hij wierp een veelbetekenende blik in de richting van de jury.

Goed zo, Neal. Laat de getuige niet bij de jury in bed kruipen – kruip zélf bij de jury in bed. Spring erin en kruip lekker bij ze onder de dekens en laat de getuige in de kou staan. Ik gniffelde. Als het had gemogen, zou ik overeind zijn gesprongen om te applaudiseren, omdat dit precies was wat ik hem had geleerd. Waarom zou ik niet een klein beetje vaderlijke trots mogen voelen? Zo slecht kon ik nu ook weer niet zijn geweest – ik had uiteindelijk toch maar mooi kans gezien een vrij behoorlijke advocaat van hem te maken.

‘Dus, ga door,’ zei ik, om de jury te kietelen. ‘Schei uit met je tijd te verbeuzelen en ga door, Neal.’

Hij keek me even aan, pakte toen zijn schrijfblok weer op en keek waar hij gebleven was. Ik kon zijn gedachten bijna lezen alsof ze met grote letters op zijn voorhoofd stonden: *lokken, in de val laten lopen, verneuken*. ‘Oké,’ zegt hij. ‘Laten we het eerst hebben over wat er na de moord gebeurde.’